

ГАЛОЎНАЕ — БЫЛА Б ЗІМА

А валёнкаў хопіць усім

Традыцыйнае шапавальства — рамяство, без якога на нашых землях здаўна немагчыма было абысціся. У любой мясцовасці знаходзіліся ўмельцы, здольныя забяспечыць жыхароў усіх навакольных вёсак цёплымі і ўтульнымі валёнкамі. Часы змяніліся — цяпер выбар зімовага абутку больш шырокі: гэта і боты, і чаравікі, і модныя пару сезонаў таму угі. Аднак і традыцыйныя валёнкi ўсё-такі не страцілі свае пазіцыі — іх найчасцей надзяваюць тыя, хто працуе на вуліцы. Здраеца, для свайго гардэробу іх выбіраюць і найлепшыя моднікі. Больш за тое, у Беларусі ёсць цэлая фабрыка, дзе вырабляюць валёнкi. І запатрабаваныя яны, між іншым, не толькі ў нас, але і ў блізкім і далёкім замежжы.

Па Смілавіцкай валюшна-лямцавай фабрыцы мне пашчасціла здзейсніць сапраўдную экскурсію. І было адчуванне, што гэта не проста машынная вытворчасць, а працэс, дзе многае робіцца рукамі і, вядома ж, з натуральных матэрыялаў.

Пра асаблівасці і сакрэты вырабу айчынных валёнкаў раскажаў намеснік дырэктара Смілавіцкай валюшна-лямцавай фабрыкі Уладзімір КУЛАГІН: «На прадпрыемстве можна ўбачыць гатовыя валёнкi. Яны ўтульныя, мяккія, пры жаданні на іх надзяваюцца галёшы. Аднак такія абутак часам дапрацоўваецца: на яго прыклеіваюць падэшву, якую дадаткова прашываюць. Часам дадаецца аплікацыя, пэўны ўзор. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца валёнкi, зробленыя ў форме берцаў, — аднак зазвычай іх пастаўляюць за мяжу, напрыклад ва Украіну і Узбекістан, дзе яны найлепш раскупляюцца. Гэта лёгка і зручна для носкі валёнкі».

Фабрыку будавалі ў свой час мясцовыя жыхары, якія зацікавіліся тым, каб вырабляць зручны абутак для зімы.

Фабрыка працуе з усімі буйнымі ўніверсамамі ў абласцях нашай краіны. Аднак і за межамі Беларусі смілавіцкія валёнкi хутка разлітаюцца. Яны трапляюць у Польшчу, Украіну, Фінляндыю, Эстонію, Нарвегію. Але асноў-

ныя пакупнікі — гэта Расія і Казахстан. У невялікай колькасці валёнкi заказваюць нават з-за акіяна — Канада і Амерыка. А нядаўна паступіў заказ з Італіі — на валёнкi з натуральным футрам: цяпер гэта ў іх хіт сезона.

Штогод у Смілавічах вырабляецца каля 70 000 пар

— Выраб валёнкаў на фабрыцы — напалову ручная праца, — адзначае Уладзімір Кулагін. — Натуральна, гэта не шапавальства, калі валёнкi цалкам робяцца ўручную дома, сушацца ў печы (асабліва такая традыцыя захавалася ў Віцебскай вобласці, дзе вырабляюць якасныя валёнкi). Дарэчы, фабрычныя валёнкi даўжэй носяцца. А перавага валёнкаў шапавалаў у тым, што яны больш мяккія.

Мы пацікавіліся, натуральна, які кошт такога цёплага задавальнення? Аказалася, ён досыць дэмакратычны. Гатовыя валёнкi на гумовай падэшве, якія часта выкарыстоўваюць рабочыя на будоўлях, леснікі на прыродзе, каштуюць зусім недарага.

мі заможныя людзі. Таму за апошнія паўтара года тут ні разу не павысілі кошт.

— На сённяшні дзень у нас ёсць вялікая праблема — гэта адсутнасць дызайнера. Яна звязаная з тым, што мы знаходзімся за 20 кіламетраў ад Мінска, у той жа час не можам прапанаваць вельмі высокі заробак, — расказвае намеснік дырэктара. — Аднак, бывае, мы робім пэўныя калекцыі, супрацоўнічаючы з канкрэтным расійскім ці беларускім дызайнерам. Напрыклад, з Наталляй Вадап'янавай, Сяргеем Шырокім, якія цяпер працуюць у Маскве. Апошнія год-два звярталіся да ін-

якія зацікавіліся тым, каб вырабляць зручны абутак для зімы. Раней прадпрыемства змяшчалася не ў вялікім цагляным будынку, а ў маленькай драўлянай хаціне. Там працавала невялікая арцель з 2-5 шапавалаў, якія ўручную выраблялі валёнкi.

Цяпер на прадпрыемстве працуюць каля 100 чалавек. У лепшыя часы было 200 чалавек. Але літаральна адна-дзве халодныя зімы — і вытворчасць зноў істотна павялічыцца.

Нядаўна паступіў заказ з Італіі — на валёнкi з натуральным футрам: цяпер гэта ў іх хіт сезона.

«Нам на руку халодныя зімы. Аднак надвор'е сінусідальнае, — упэўнены Уладзімір Кулагін. — Тры-чатыры гады трымаецца цяплейшае надвор'е, а затым тры-чатыры гады цісне мороз. Такія цыклічныя змены адбываюцца пастаянна».

Цяпер на прадпрыемстве вырабляецца каля 30 розных мадэляў валёнкаў — дзіцячых, жаночых і мужчынскіх — на любы густ. Усё для таго, каб тыя, хто іх абувае, не мерзлі. І каб наклікаць марозныя зімы!

Чэрвеньскі раён

валёнкаў. Аднак гэта лічба апошняга часу, калі попыт на такія абутак крыху ўпаў. Літаральна 6-7 гадоў таму тут выраблялі штогод 200 000 пар валёнкаў. Затое цяпер на фабрыцы шыюць яшчэ і коўдры, і падушкі ў паўтарадва разы большым аб'ёме, чым раней.

За валёнкi-берцы давядзецца аддаць крыху больш, бо іх складаней вырабіць — трэба і разрэзаць, і падшыць, і падагнаць. На прадпрыемстве адзначаюць, што вельмі хацелі б прадаваць свае вырабы даражэй. Аднак на дадзены момант яны разумеюць, што іх пакупнікі не вель-

шых спецыялістаў. Сам валёнак зазвычай дызайнеру кранаць не трэба (калі яго разрэзаць, выраб ужо не будзе настолькі добра захоўваць цяпло) — ён аздабляецца толькі зверху.

Завітаўшы ў своеасаблівы вытворчы музей фабрыкі, можна ўбачыць валёнкi з

эмблемай БАТЭ — зробленыя ў свой час адмыслова для футбольнай каманды ў колькасці 1000 пар. Ёсць тут і валёнкi з эмблемай Салігорскага калійнага камбіната, завода імя Казлова, Беларускага.

Зазвычай валёнкi вырабляюць белага, шэрага, чорнага, часам карычневага колераў. Іх не прынята фарбаваць у нейкія колеры: тут прытрымліваюцца экалагічнай тэхналогіі.

Варта адзначыць, што зусім хутка ў Смілавіцкай валюшна-лямцавай фабрыкі юбілей: 8 сакавіка ёй споўніцца 90 гадоў.

— Наш дырэктар Васіль Сабан адпрацаваў на фабрыцы каля 40 гадоў, на пасадзе кіраўніка — каля 30 гадоў. У многім прадпрыемства захавалася менавіта дзякуючы яму, — упэўнены Уладзімір Кулагін. — Раней аналагічныя ўстановы былі яшчэ ў Бабруйску і ў Навагрудку. Але цяжкія 90-я гады гэтыя фабрыкі не перажылі. А нам удалося выстаяць... Фабрыку будавалі ў свой час мясцовыя жыхары,

■ Ці чулі?

ЛЮБАНСКАЯ 10+

Выйшаў зборнік найгрышаў для навучання танцам

Нядаўна пабачыў свет зборнік танцавальных найгрышаў «Любанская дзясятка плюс» у дзвюх частках. Аснову зборніка складаюць найгрышы да агульнавядомых танцаў, такіх як ляхоніха, кракавяк, карпет, барыня і іншыя. Рэгіянальныя варыянты харэаграфіі дзесяці гэтых танцаў і ўтвараюць «Любанскую дзясятку» танцаў. Але ў зборніку змешчана больш танцавальных найгрышаў дзеля лепшага прадстаўлення танцавальнай традыцыі Любаншчыны.

У першую частку зборніка ўвайшлі 26 найгрышаў найбольш вядомых танцаў Лю-

баншчыны ў выкананні тутэйшых музыкаў-самавукаў Васіля Семашкевіча (гармонік) і Мікалая Юніцкага (вясельны барабан). Для запісу найгрышаў выкарыстаныя менавіта гэтыя інструменты, бо яны маюць найбольш звыклае для сучаснікаў гучанне.

Найгрышы запісаныя ў павольным тэмпе і прызначаныя для дапамогі ў развучванні танцаў.

Другая частка зборніка запісаная з удзелам Васіля Семашкевіча (гармонік), Мікалая Юніцкага (вясельны барабан), Дзяніса Сухого (дуда, скрыпка), Станіслава Чавуса (дуда, скрыпка), Сяргея Чубрыка (дуда, цымбалы), Рамана Яраша (кларнет, ці «бэйна»).

Найгрышы запісаныя ў адпаведным тэмпе і выкананыя на музычных інструментах, найбольш характэрных для часоў шырокага бытавання танцаў. Мелодыі да самых старажытных танцаў выкананыя на дудзе, да пазнейшых — на скрыпках і цымбалах, да самых блізкіх нашаму часу — на гармоніку і кларнеце, ці «бэйне», як называлі яго на Любаншчыне. Скрозь, як і было традыцыйна, гучыць барабан.

Такім чынам, зроблена спроба размеркаваць музычныя найгрышы па перыядах узнікнення музычнага матэрыялу і інструментаў ад «дудовай» музыкі да музыкі «гармонікавай». Зборнік створаны пры падтрымцы Любанска-

Дызайн вокладкі дыска распрацавала Настасся ЯНКОУСКАЯ.

га раённага цэнтра культуры». Укладанне дыска — Сяргей Выскварка. Каардынатарам праекта выступіла Настасся Кухарэнка